

אלון בכות

'מילי דהספידא' על כבוד א"ד מו"ר מרן רבינו הקוה"ט ראש הישיבה זי"ע

בביהכנ"ס "מרכז התורה" – "הגר"א" הר נוף ירושלים

בפסוק כתוב: 'צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגא', הצדיק נמשל כאן גם לתמר וגם לארז, וצל"ה מה שני המשלים הללו באים ללמדנו, וידוע לבאר שגם 'יתמר' וגם 'ארז' הם אילנות גבוהים, התמר עץ גבוה, ואילו הארז הוא גבוה מעל גבוה, וכש"כ 'אם כגובה ארזים גבוה', אבל באמת גם התמר מצד הכח צמיחה שלו היה ראוי להיות גבוה כמו הארז, אבל בגלל שהתמר הוא אילן שנותן פירות, והוא גם נותן ענפים וצל, והכח גידול שלו מתפשט לצדדים, ולכן הוא אמנם גבוה אבל לא גבוה מעל גבוה, אבל הארז אינו נותן פירות וכל הכח צמיחה וגידול שלו מופנה רק לעצמו למעלה למעלה, ולכן הוא גבוה מעל גבוה. אבל אומר הפסוק שהצדיק האמיתי, הת"ח, הגדול בישראל אינו כן, הוא אמנם 'צדיק כתמר יפרח', הוא נותן פירות, והוא נותן צל, והוא מתפשט לצדדים ויש לו השפעה על כל מה שמסביב, אבל אעפ"כ 'כארז בלבנון ישגא', הניתנת פירות וההשפעה שלו לא פוגעת כי הוא זה בגדלות העצמית שלו, והוא גבוה מעל גבוה. דויד הקדוש רבינו הראש ישיבה זי"ע, היה 'צדיק כתמר', הוא זכה לפירותיך מתוקים' הוא נתן פירות ופירי פירות הוא העמיד תלמידים בלי שיעור, הוא זכה ליצחק נאה' היה לו השפעה עצומה, על יהחידים ועל הציבור, הוא סיכך והגן ושמר על כל הדור בכח ההשפעה העצום שלו, אבל הוא עצמו 'כארז בלבנון ישגא', הראש ישיבה עצמו היה למעלה למעלה, אין לנו השגה בראש ישיבה, 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', התורה שלו היה בהיקף מכהיל, העבודת ה' שלו בלי שיעור, ובכל ענין וענין הוא היה למעלה מהשגתנו, בבחי' 'לא מחשבותי מחשבותיכם', והתפקיד שלנו היום לבכות על עצמנו שהפסדנו את ה'צדיק כתמר', לא לבכות על הראש ישיבה 'אל תבכו למת', אלא על עצמנו, שאיבדנו את ההשפעה הנוראה שלו 'אשר אמרנו בצילו נחיה', ומצד שני התפקיד שלנו היום להספיד את הארז בלבנון ישגא, לזכור את הגדלות הנוראה שראינו, את הראשו מגיע השמימה, שראינו ולא הבנו.

'הנני העני', נרעש ונפחד', היינו הרי משפחה ממש, אבל כל החיים פחדנו מהראש ישיבה, ידענו במשפחה שהוא גבוה מעל גבוה, פחדנו מהתורה שלו, מהיראת שמים העצומה שלו, פחדנו מהקדושה שלו, הוא היה הרי קדוש בעשר קדושות. [כל זה מקטנות ממש כשעוד 'עזר הייתי', ואבי מורי שיבדלח"ט היה לוקח אותי מידי שנה לבית של אחי הגדול הראש ישיבה, זה היה מעין 'עליה לרגל', ובדרך היו מסבירים לי לפי השגתי, שהראש ישיבה כולו קודש כולו תורה, 'תורה ותלמידים', והאווירה היה 'מורא מקדש', הבית עצמו ההרגשה היה 'אין זה כי אם בית אלקים' – לא נאמר], וכך כל החיים בזמן שאחרים דפקו על הדלתות לקבל ים של חסדים, ים של רחמים, אנחנו פחדנו: 'השמדו לכם מעלות בהר ונגוע בקצה', אבל חייבים לומר ראשית כשמדברים על הארז בלבנון, שכמו שכתוב בפסוק כשהקב"ה בא לדבר עם אהרן ומרים במעלת משרע"ה: 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', התורה לפני שהיא אומרת את המעלות של גבואת משה רבינו, יש הקדמה בתורה: 'לא כן עבדי משה', וזה המעלה הראשונה שהיא השורש של כל המעלות, שמשה רבינו הוא אנדערש, משה רבינו זה מהות אחרת, זה מושגים אחרים לגמרי, 'לא כשאר כל הנביאים', ורק אח"כ התורה מדברת ממעלת משה רבינו. גם בבחינה זו לענינינו אצל הראש ישיבה ההרגשה היא, 'לא כן עבדי הראש ישיבה', כל מה שאנחנו יודעים בתורה ועבודת ה' זה עד הראש ישיבה, אין לנו מושגים בתורה שלו, אי לנו מושגים בקדושה שלו, אין לנו מושג ביראה שלו, בבחי' 'לא מחשבותי מחשבותיכם', אבא שליט"א תמיד היה אומר בחיים חיותו של הראש ישיבה ש'הראש ישיבה הוא חידוש', כולו חידוש, חידוש בדרך הלימוד בהיקף והרוחב של הלימוד, בעומק העיון שלו, חידוש בהתמדה ובעמל התורה שלו, חידוש בדרך של הקשר המיוחד של 'רב ותלמיד', חידוש בעבודה ובידאת שמים, הוא 'כולו חידוש' 'לא כן עבדי הראש ישיבה', זה משהו אחר לגמרי, אבל לפי ערכנו מה שכולנו מרגישים מותר לנו ואנחנו וחייבים לומר.

הראש ישיבה היה 'אש תמיד', הוא כל החיים בער בער כפשוטו באש של תורה ועבודת ה', 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', [לא נאמר – עוד מנערותו סיפרו על ההתמדה העצומה שלו, והעמל הנשגב שלו בתורה ימים ולילות ממש, אבל היה חידוש בצורת הלימוד שהיתה מתוך דביקות צמאון וגעגועים, וזה היה ניכר עליו, שהוא לומד עם כל הפנימיות שהלב שלו בוער באהבת תורה, ראיתי לפני שנים שיר שכתב הגאון רמ"י לנדא, ועכשיו זה גם התפרסם, הוא היה מתלמידי מרן החזו"א, והוא גר בשערי חסד, והוא ידע גם לכתוב שירה, והוא כתב שירה על 'עמלה של תורה' על 'שמואל' הנער שלומד בניגון, תוספתות וברייתות תנאים ואמוראים, והמח שלו מתיגע מקושיים ותירוצים, והוא מקריב קרבנות כמו כה"ג שנכנס לפני ולפנים, ומקובל שזה לא שיר בעלמא, אלא זה נכתב אחרי שהוא ראה את הלימוד בדביקות של הראש ישיבה, אחרי שהוא ראה את 'שירת התורה' שלו, והוא מוזכר ממש בשם המפורש שלו. וכך בשנים שאח"כ ידוע מהגאון ר' גדליה שור מגדולי אמריקה לפני ארבעים שנה שראה אותו לפני כארבעים וחמש שנה, והוא אמר שהוא כבר רואה שהקב"ה ברחמי השאיר ושתל בכלל ישראל את הגדול בדור הבא – לא נאמר]. בצעירותי זכיתי קצת להיות קרוב [אמנם מרחוק, אבל ראינו את] הראש ישיבה בישיבת קול תורה כשהראש ישיבה היה 'ראש הקיבוץ' בישיבה, ואח"כ תקופה קצרה כשהייתי בישיבת 'מעלות התורה', וזה זכור מאד שההרגשה היה אצל התלמידים בישיבה, שכל כניסה ויציאה שלו עשו רושם, היה רושם נורא איך שהוא כל כולו רק בתורה, ואח"כ שהתקרבותי יותר לראות אותו בלימוד, מלבד ההתמדה והעמל הגדול שהיה רב ועצום, בלט ביותר סגנון הלימוד שלו בדביקות איך שהוא בער עם כל הפנימיות, א"א לתאר את זה, אבל היה ניכר עליו בשעת הלימוד גם בעיני בשר שלנו איך ש'נפשי חולת אהבתך', היה אפשר

להרגיש איך ש'דבקה נפשי אחריך', הוא היה דבוק בתורה, הלימוד שלו היה ב'אהבה רבה ואהבת עולם', הוא בער בער בשעת הלימוד [אמנם לא בסופה ולא בסערה, הכל היה בשקט ובציניעא]. אבל א"א היה להסתיר את הדביקות שלו זה היה דבר שיש בו ממש, כל א' הרגיש בזה, הרגישו שהוא יושב ליד הגמרא, כמו יהודי שמקבל ס"ת להקפה שלו בשמחת תורה, עם אותה ידאה ואותה קדושה הוא ישב כסדר ליד הגמרא, עם 'שכינה כנגדו'. יש ברמב"ם בסהמ"צ (מ"ע ה') עה"פ 'את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד, ואמרו, עבדהו בתורתו במקדשו', מה זה 'עבדהו במקדשו' אנחנו מכינים זה מקום העבודה [ע' בסהמ"צ 'ללכת שם להתפלל בו ונגדו כמו שביאר שלמה ע"ה'], אבל מה זה 'עבדהו בתורתו', מי שראה את הראש ישיבה יודע שזה לא שאלה בכלל, 'עבדהו בתורתו', הפנים שלו היו קדושות בשעת הלימוד כמו בשעת התפלה, 'עבדהו בתורתו' כפשוטו.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, גם בלילה לא שכב לבו, לילות שלמים בתורה, משבת לשבת הוא ישב בביהמ"ד [כנראה לאחר פטירת הרבנית], מסתמא נראה לי זה לא מצד "כוחות הגוף" שלו אלא מצד ה"כוחות של הנשמה", היה תקופה לפני חמש עשרה שנה [צ"ל עשרים שנה] שהראש ישיבה היה בחולשה, 'חלש ליביה', והוא היה מאושפז תקופה בביהמ"ד, ואח"כ אבי מורי ביקש שיבוא לנח אצלו בטבריה, כדי שקוי ה' יחליפו כח, והוא חשב שהוא ינוח, ואח"כ אבי אמר לי, הוא בא מוקף בתלמידים [טוב זה ממש חיי נפש אצלן], כל היום עסק בתורה עם התלמידים, חשבתי לכל הפחות בלילה הוא ינוח, 'ישנתי אז ינוח לי', אבל התלמידים אמנם היו ישנים, אבל הרבי' ער, בשתיים בלילה הוא ער, בשלש הוא ער, בארבע הוא ער, בין לבין בין ארבע לחמש וחצי הוא ישן חצי שעה כאן ושם, 'לבי ער', הלב שלו בער בלימוד, ואבי העיר לו על זה: 'האם כך נחים', והוא רק צחק, והוא אמר שהוא נח ושה ממש מנוחה. "החידוש זה לא שבאותו הלילה הוא לא הלך לישון, אלא שגם למחרת ב"תמיד של שחר" בעבודת היום הוא עסק בתורה עם כל החיות והגישמאק, וכולם הרגישו את זה שהיה בוער באש עד לב השמים, כארז בלבנון ישגא, ראשו מגיע השמימה.

וזה היה הסוד של כח ההשפעה שלו על התלמידים, האש שלו שרפה, האש שלו חיממה, א"א היה לעמוד בזה, מי שהיה בד' אמות שלו 'מיד נשרף', כשהיו רואים את ההתמדה שלו את הדביקות שלו, היינו מקבלים [בזמן שהיינו צעירים כשכלי הקיבול היו מוכנים יותר לקבל] 'הרהורי תשובה' כפשוטו, כמה פעמים הבטחנו לעצמנו כשראינו את הראש ישיבה בשעת לימודו, שנהיה מתמידים שנהיה דבוקים בתורה כל החיים, א"א לספור את זה, ... 'הבטחתי ולא קימתי', יש פתגם שאמר א' מהראש ישיבות לפני השואה, כמדומה ר' שמעון, על השאלה מדוע בוואלאזין לא למדו מוסר, והוא אמר 'לא למדו מוסר', הרי כשהנצי"ב עבר בין הספסלים זה היה 'ספר מוסר' ספר מוסר חי, וכך היה ההרגשה בישיבה כשהראש ישיבה היה קם באמצע הלימוד בתוך סערת הלימוד, בלי כונת מכון, אינני יודע מה היה הכונת, ואולי באמצע הוא גם היה מכה קצת ב'אצבע צרידה' שלו, וההרגשה היה נורא נוראות, לא היה מישור שיכל להרים את הראש מהגמרא, כל א' הרגיש את הבת קול שיוצאת מהר חורב ואומדת אוי להם לכריות מעלכונתה של תורה, הרגישו את הגזם זהב של התורה, את ה'יקרה היא מפנינים', איך אפשר להתבטל, כל רגע זה הרי קודש קדשים, ההרגשה היה שלידו 'כל הנוגע במזבח יקדש', לפעמים כשבחורים היו במצבים שלא לפי הדרגא של הראש ישיבה, והראש ישיבה היה עובר, כל א' היה כ'כלי מלא בושח וכלימה' וברחו מפניו, ברחו כפשוטו [אחרי המכוניות]. ממש כמו שכתוב בפסוק: 'ויבואו במערות צורים ובמחילות עפר מפחד ה' ומהדר גאונו', היה סביבו 'ידאה עילאה'.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, הוא היה אש והוא בער בתפילה ובעבודת ה', זה לא הדרגא שלנו, אבל מה שראינו את התפלות הנוראות הרי ראינו, הרי הראש ישיבה היה מתפלל 'פניו אל הקיר', לא רק פניו אל הקיר, אלא פניו וכל גופו על הקיר ממש, במין השתטחות כזו, מעין נפילת אפים, נשא לכתו אל כפים אל קל בשמים, והרגישו אצלו בחוש איך שכל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, וכמו שכתוב בחז"ל במד"ד בויצא, 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, כשם שנפשי צמאה לך כל כל רמ"ח אברים שבי צמאים לך', וכך כסדר 'אש תמיד', כך היה כל תפלה ותפלה, ערב ובוקר וצהרים, בזמנים המקודשים ובזמנים רגילים, [הלואי שהנעילה שלנו ביוהכ"פ תראה כמו תפלת מעריב פשוטה שלו בחודש תמוז].

וכך הוא בער באש של ידאת שמים, כך הוא בער באש של עבודת ה', באש של קנאת ה' צבקות, אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, כארז בלבנון ישגא. והיה לפלא איך אפשר כל החיים, כל החיים ממש, לבעור כך, 'אש תמיד' – לא תכבה, 'הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל', אינני יודע, זה לא אש טבעית, זה 'אש של מעלה', זה אש של קדושה, זה אש של תלמיד חכמים שכל גופם אש. אבל אולי יש תו' במס' חגיגה (טו.) בברית של אלישע בן אבויה שנתכנסו גדולי ירושלים בבית א' ור"א ור"י בבית אחר, וכשכולם אכלו ושתו הם ישבו ועסקו בתורה, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, א"ל אבויה מה ראייתם לשרוף את ביתי, אמרו לו ח"ו אלא יושבין היינו וחורזין ד"ת מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחין כנתינתן מסיני, לא באש נתנו, יש כח מיוחד בת"ת של 'שמחים כנתינתן מסיני' שהאש שולטת סביבם, הראש ישיבה כל החיים דיבר על כנתינתן מסיני, היה חוזר עשרות ומאות פעמים כסדר על מאחז"ל 'כל יום יהיו בעיניך כחדשים', 'כאלו היום נתנו', והיה תובע וחוזר ותובע: 'כאלו היום נתנו', והוא לא דיבר אלינו הוא דיבר אל עצמו כידוע, וכל הזמן הוא היה מתחדש עם זה, וכל הזמן הוא היה מתחזק עם זה, הרי כשהיה עולה על הפרק משהו שנוגע לקיומה של תורה, הוא היה רגיל לומר, 'הרי רק עכשיו קבלנו את התורה מסיני וכבר כבר לותר על התורה', וכך כסדר היה מדבר על 'כל יום יהיו בעיניך כחדשים' כל השנה כולה. אולי כשנבין איך כל החיים אפשר לחיות עם 'כל יום יהיו בעיניך כחדשים', נבין את הכח של 'האש תמיד' שהיתה מלהטת סביבו.

וכמו שהוא היה הארז בלבנון, הוא היה 'צדיק כתמר', הוא השפיע והשפיע על הציבור ברוחניות ובגשמיות, לא רק בתורה ועבודה ומוסר שהוא תבע ורומם בלי סוף כסדר, הוא רומם את הציבור בלי שיעור, כמה שאפשר כמובן, אלא גם בענינים גשמיים ייעץ ועזר, החסדים שלו הרי ידועים הם בלי סוף, 'אהבת ישראל' ו'אהבת חסד' ו'אהבת הבריות', כבר לפני חמשים וחמש שנה, מצאתי מכתב לאבי שיבדל"ח על עסק של אלמנה עם 7 יתומים, והוא כתב בענותו שהטילו עליו לעסוק בזה, והטילו עלי ונתנו עיניהם בי, וחשבתי לעצמי 'מי הטיל עלי', על הת"ח המתמיד הזה, על האיש קדוש הזה, מסתמא הקב"ה בתורתו הטיל עלי במצוה של 'והלכת בדרכיו', של 'הגיד לך מה טוב עשות משפט ואהבת חסד'. הוא היה 'ראשו מגיע השמימה', אבל הוא היה גם 'סולם מוצב ארצה', בכל הענינים של הציבור והיחידים, הוא היה שם, כמו שהוא היה לכאן בבחי' 'מגביהי לשבת', הוא גם היה 'משפילי לראות', בחורים וילדים אלמנות ויתומים, והוא היה מדבר עם כל מי שצריך בחיבות, בחיבה בחיוך בנעימות ובשמחה, איך אפשר להיות הכל ביחד, זה פלא והפלא. יש בחת"ס בכתובות (יז) עה"פ 'הרכבתה אנוש לראשנו באנו באש ובמים ותוציאנו לדויה', והחת"ס מבאר שהפסוק מדבר על גדולי ישראל שהקב"ה מעמיד לכלל ישראל, שהם בלולים באש ובמים, מצד א' יש להם תקיפות עצומה בעניני הציבור הם כמו אש, ומצד שני הם כמים קרים על נפש עיפה, הם כמו מים שהולכים ממקום גבוה למקום נמוך והם נוהגים בענוה ובשפלות. היו בי בחינות בראש ישיבה, מצד א' הוא היה נוכח ה' אלקיו, הוא והקב"ה, ובוה הוא בער כאש, ראשו מגיע השמימה, ומצד שני הוא היה בחן בחד וברחמים, הרכבתה אנוש לראשנו באנו באש ובמים, מה הביאור בזה, נראה לי ע"פ רש"י בפ' וארא במכת ברד, ואש מתלקחת בתוך הברד, כותב רש"י 'נס בתוך נס, האש וברד מעורבין, והברד מים הוא, ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם', מה רש"י כאן בא לכאן 'ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם', מה הכוונה בזה, רק הפשט שאם באמת הטבע האמיתי של המים הוא לקרר, והטבע של האש הוא לחמם, א"כ אש ומים שמשמשים בערבוביא זה סתירה, אבל אם הטבע של המים לקרר כי זה רצון קונם, והטבע של האש לחמם כי זה גם כן רצון קונם, אז כשרצון קונם שיהיה אש מתלקחת בתוך הברד א"כ זה הרצון קונם, ואין בזה שום סתירה כלל, וזה גופא היה ענינו של הנס לגלות שכל הבריאה עיקר תכליתה הוא לעשות רצון קונם. הראש ישיבה זצ"ל היה לו דבר א' שזה היה המחוח שלו, 'ששים ושמים לעשות רצון קונם', וכשרצון קונם הוא תורה ועבודה ה' וקנאת ה' צבקות, אז הוא אש, וכשרצון קונם הוא חן וחסד ורחמים להיות 'סולם מוצב ארצה' אז הוא חסד ורחמים, ומים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך.

הראש ישיבה לא היה רק 'אש תמיד', הוא היה גם 'קרבת תמיד', הוא הקריב את עצמו לקב"ה, יש קרבן שלמים וקרבת חטאת שיש בהם אכילת מזבח ואכילת בעלים ואכילת כהנים, יש חלק גבוה, ויש חלק הדיוט, אבל יש קרבן עולה שהכל כליל לגבוה, בלי שום שיריים, יש שם רק אכילת מזבח הכל זה 'חלק גבוה', הראש ישיבה לא השאיר שום דבר לעצמו, כל החיים שלו הוא עסק בלהקריב את עצמו, 'קודש לה' קודש לתורתו', ומסי"נ לכלל ישראל, הוא הקריב את עצמו בשביל השלש קדושות של קב"ה אורייתא וישראל. חנה אמרה על שמואל 'ונתתיו לה' כל ימי חייו', והדוד הקדוש קיים בעצמו 'ונתתיו לה' כל ימי חייו', הוא נתן את עצמו לקב"ה בלי שיעור, בלי שיעור, לעצמו הוא לא דאג, על עצמו הוא לא חשב. כתוב בעקידה 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת', אבל אח"כ אחרי העקידה כתוב בפסוק 'עתה ידעתי כי ידא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני', איפה נעלם 'אשר אהבת', זה שואל הש"ש בהקדמה, והש"ש משיב: שאת האהבה שהיה לאברהם אבינו אצל יצחק זה יצחק עקד ע"ג המזבח, ואמנם על יצחק בא מלאך להוריד אותו מע"ג המזבח, אבל את האהבה של אאע"ה ליצחק, את זה הוא השאיר ע"ג המזבח, אחרי העקידה נתברר שהאהבה של אברהם אבינו היא רק ליחידו של עולם, לפי ערכנו הראש ישיבה נתן את כל האהבה שלו לקב"ה ותורתו לקוב"ה אורייתא וישראל, לעצמו לא נשאר כלום בלי שום 'אהבת עצמו'. אצל אסתר כתוב: 'לא ביקשה דבר', 'לא ביקשה דבר', ורק מי שלא ביקשה דבר, אח"כ באה אל המלך מלכו של עולם "נפשי בשאלתי 'ועמי בבקשתי', 'ועמי בבקשתי' לבקש על כלל ישראל. הראש ישיבה חי עם 'לא ביקשה דבר', ולכן ראו אצלו את הענין של 'ועמי בבקשתי', הוא מסר את נפשו בשביל כלל ישראל בכ"כ הרבה ענינים.

הוא היה קרבן עולה אבל תמיד הוא חי בשמחה, בשמחה, במה שהוא שמח, הוא שמח בקב"ה ב'עוז וחדוה במקומו', 'ישמח ישראל בעושי בני ציון גילו במלכם', ב'עבדו את ה' בשמחה', ב'פקודי ה' ישרים משמחי לב', הוא שמח בשמחת ישראל 'שמח תשמח רעים האהובים', גם בשבוע האחרון הוא שמח ושימח אחרים במסי"נ, הוא בא לחתונה וראיתי שלא היה לו כח לרקוד כדרכו, הוא התישב במזרח ואמר לחתן בחיוך מה אתה יושב כך קום ותרקוד, והוא הרקיד את כל העולם שורות שורות, והוא יושב ומחייך בשמחה. היה מעשה עם הסבא קדישא בעל המנחת שלמה [שמעתי בשם א' מהתלמידים שהיה אז], שהגיע איש יהודי שמר לו מר, לא טוב לו בבית לא טוב לו בשדה, והוא מלא מרירות, ור' שלמה זלמן מנסה לנחם אותו יהודי צריך להיות 'שמח בחלקו', דיו חיים שנתת לו, ושום דבר לא עוזר, ואז הסבא קדישא אומר לו, תראה, יש כאן ישיבה בשערי חסד, ויש שם ראש ישיבה שאין לו בעולם כלום, גם משפחה אין לו, זה היה אחרי הפטירה של הרבנית, וכידוע זה היה די בצעירותו, ונשאר רק הוא והקב"ה, גש לשם ותסתכל על הראש ישיבה, ותחזור אלי אח"כ, ההוא הלך שאל היכן הישיבה, נכנס ושאל, 'איפה הראש ישיבה', שם ושם במערב וכו' וכו', והוא רואה איש יהודי יושב ועוסק בתורה בחיות עם כל הפנים המלאים זיו ומפיקים נוגה' שלו, מלא בשמחה וחיות פנימית, והוא הסתכל עליו כמו חצי שעה, וחזר לו' ש"ז 'הבנתי', והסבא אמר לו: 'זה הבן שלי', הראש ישיבה היה שמח בחלקו, במה הוא היה שמח, בחלקי ה' אמרה נפשי, במה שיהודי הוא 'חלק ה', במה הוא שמח ב'ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי, ביותן חלקנו בתורתך, גם ה'שמח בחלקו' שלו היה רק בחלק גבוה, בלי שום דבר לעצמו, וכמו שהרמב"ם כותב בסוף הל' שו"י על אלו שזכו להבדל לפני ה': 'הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים'.

חז"ל אומרים: 'אחים לי בהספדאי דהתם קאימנא', אצל הראש ישיבה שכל חייו היה 'אש קודש' - 'אש תמיד' שתמיד חימם ותמיד תבע מאתנו 'רוממות' והוא חימם לנו את הלבבות, החיוב של 'אחים לי בהספדאי' מקבל משמעות חדשה, 'דהתם קאימנא' איפה שהראש ישיבה נמצא האש שלו בוערת כאן, וחייבים וצריך שיהיה חמימות, והתפקיד שלנו לא לאבד את החמימות הזו, לא לאבד את ה'אש קודש' הזה, ואנחנו מבקשים מהקב"ה 'רחמנא אדכר לן זכותיה דהראש ישיבה', שתעמוד לנו הזכות של הראש ישיבה הלאה, שבפרט מה שהוא עשה ומה שהוא פעל ימשיך הלאה בעז"ה, הראש ישיבה עקד את עצמו כל החיים במסיו"נ לעשות רצונך בלבב שלם, ואנחנו מבקשים: 'תראה לפניך עקידה', - 'ראה דשן עקוד, והצמח לנו תרופה, כלה שוד ושבר וסער וסופה...', עננו כשענית לשמואל במצפה, - 'ובלע חמות לנצח ומחה ח' א' דמעה על כל פנים', 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים', אמין.